

ODSEVI SREBRNEGA ČASA 26. 9. – 15. 10. 2020

Torek, 6. oktober 2020, Topilnica Hg ob 18. uri

Zaslужni profesor **DR. UROŠ BAJŽELJ**, rudarski inženir, znanstvenik in učitelj

Sodelujejo: dr. Jakob Likar, Tatjana Dizdarevič, dr. Jože Kortnik, mag. Marko Cigale, dr. Jože Čar in Martina Peljhan

Življenjska pot profesorja dr. Uroša Bajžlja

prof. dr. Jakob Likar

Življenje pokojnega zaslužnega prof. dr. Uroša Bajžlja je bilo polno, prežeto z veliko predanostjo rudarstvu in na splošno tehniki, ki še danes v mnogih primerih omogoča večanje blagostanja v človeški družbi. Po končanem univerzitetnem študiju rudarstva na ljubljanski univerzi je v Rudniku živega srebra, kot inženir z izrazitim tehničnim in inovativnim načinom razmišljanja, začel z udejanjanjem svojih zamisli v več desetletjih delovanja rudnika, praktično do današnjih dni, ko se spomin na večstoletno rudarjenje v Idriji ohranja v turističnem rudniku in spremljajočih rudarskih objektih.

V času pedagoškega dela na fakulteti sta njegov ustvarjalni duh in mednarodno sodelovanje pripomogla, da je bil zgleden učitelj in mentor mnogim inženirjem, magistrim in doktorantom. Njegovo vsestransko strokovno, raziskovalno in znanstveno delo je bilo cenjeno tudi izven domovine. Rezultati udejstvovanja na več strokovnih področjih so ga za dolgo postavili na častno mesto v rudarski in geotehnoški stroki.

Sodelovanje z Rudnikom

mag. Marko Cigale

Rudnik Idrija je pričel ponovno sodelovati s profesor Bajžljem v letu 1979, ko je le ta postal direktor Rudarskega inštituta v Ljubljani in je za Rudnik v skladu z določili Zakona o Rudniku Idrija moral pripraviti študijo o možnostih obnove proizvodnje. Študija, ki jo je vodil profesor je pokazala, da obnova proizvodnje ni ekonomsko upravičena. Pokazalo se je, da je edina sprejemljiva rešitev popolno in trajno zaprtje jame. Projektno dokumentacijo za to, je izdelal Rudarski inštitut za odgovornega projektanta pa je bil imenovan Uroš Bajželj. Rešitve v projektu so bile inovativne in so odgovarjale zahtevi, da mora biti jama zaprta tako, da ne bo več ogrožala mesta Idrija. V projektu so bile predvidene tudi meritve in sprotno prilagajanje projekta doseženim rezultatom. Na podlagi vsakoletnega preverjanja rezultatov smo planirali potrebna dela in tako dosegli maksimalne rezultate. Profesor je vseskozi sodeloval z Rudnikom Idrija in pod njegovim vodstvom so bili izdelani glavni rudarski projekti za črpališče in nazadnje za nov izvozni stroj na jašku Frančiške, ki s svojo funkcionalnostjo in uporabo moderne tehnologije odstopa od tradicionalnih tovrstnih naprav v rudarstvu.

Na enem izmed številnih srečanj s takratnim ministrom za gospodarstvo Urošem Slavincem v času priprave projekta popolnega in trajnega zaprtja jame rudnika Idrija, je le ta pogledal Bajžlja in izjavil: »Vi ste odgovorni, da bodo projektne rešitve ustrezne in racionalne«. Ne vem ali si je profesor

zapolnil te besede, a svoje odgovornosti se je popolnoma zavedal in jo z vso resnostjo in njemu lastno vztrajnostjo izpolnil.

Nova odkopna metoda v karbonskem skrilavcu

Tatjana Dizdarevič

Razlike v obliki in velikosti rudnih teles so bile glavni vzrok, da se je v idrijskem rudniku več kot 200 let rudo odkopavalo s prečno odkopno metodo z zasipom in etažami od spodaj navzgor. Prečna odkopna metoda se je zaradi svojih dobrih karakteristik obdržala v vseh pogojih pridobivanja rude. Z njo se je odkopavalo tako v trdnih in zelo trdnih ter kompaktnih rudnih telesih, kot tudi v tektonsko porušeni, v homogenem in nehomogenem orudjenju ter v starih zasipih v karbonskem skrilavcu neposredno pod mestom Idrija. Metoda je imela približno isto razvojno pot kot odkopne metode v obeh drugih najstarejših evropskih rudnikih živega srebra Almadénu in Monte Amiati.

Ko se je v idrijskem rudniku po letu 1968 zaradi ekonomske upravičenosti pričelo odkopavati karbonski skrilavec s samorodnim živim srebrom, so bili pogoji dela povsem drugačni. Takratna odkopna metoda je imela za posledico počasno napredovanje odkopov in etaž, v delovnem okolju pa so bile prisotne tudi visoke koncentracije živega srebra. Zaradi neprimernosti stare odkopne metode v karbonskem skrilavcu je profesor dr. Uroš Bajželj s sodelavci iz idrijskega rudnika, po obsežnih poskusih v začetku 80. let prejšnjega stoletja, uvedel inovativno novo prečno odkopno metodo z breztržno nakladalno mehanizacijo, pnevmatskim zasipom in armirano betonsko ploščo – umetnim stropom z etažami od zgoraj navzdol. Odkopna metoda od zgoraj navzdol z uporabo utrjenega zasipa in umetnim stropom je bila do leta 1994, to je do zaključka odkopavanja živosrebreve rude v idrijskem rudniku, izredno uspešna.

Akademsko in raziskovalno pot

izr. prof. dr. Jože Kortnik

Na Naravoslovno tehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, naslednici Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, je profesor dr. Uroš Bajželj ves čas svoje aktivne dobe veliko energije vlagal v nadaljnji razvoj in raziskave, saj se je zavedal omejenega potenciala rudarstva zaradi vpliva na okolje, tako v izobraževalnem kot aplikativnem smislu. Že kmalu po zaposlitvi na fakulteti je spoznal, da preveč tradicionalni študij rudarstva potrebuje nove sodobnejše izzive in večjo širino. Velja za očeta nove študijske smeri Geotehnologija. Zavedal se je novih izzivov, ki jih je v rudarstvu in geotehnologiji predstavljala hitro razvijajoča se računalniška strojna in programska oprema, zato si je močno prizadeval in je zaslužen za hitro računalniško opismenjevanje Oddelka za geotehnologijo in rudarstvo. Ves čas je poudarjal in s svojim zgledom veljal za zagovornika znanstveno raziskovalnega dela, uporabo najsodobnejših tehnik ter sodobne opreme in sodelovanjem ter izmenjavo raziskovalnih oz. aplikativnih dosežkov na domačih ter mednarodnih znanstvenih konferencah. Ker se je zavedal pomena sodelovanja in združevanja je bil med pobudniki ustanovitve prenekaterih stanovskih domačih in mednarodnih organizacij oz. društev.

Prihodnost se prične z rudarstvom

Dr. Jože Čar, Martina Peljhan

Profesor dr. Bajželj je pustil tudi neizbrisen pečat v idrijski rudniški tehnični zgodovini. Leta 1990 sta skupaj z dr. Čarjem izdelala »Idejno zasnovo turističnega ogleda jamskih prostorov od Antonijevega rova do IV. obzorja«. Ogled je bil zasnovan velikopotezno, predvideval je tudi vožnjo z vlakom, ki žal potem ni bila realizirana. Bili smo prvi rudnik v Sloveniji, ki se je odločil, da bo del jame obnovil in odprl javnosti. Profesor dr. Bajželj je zasnoval tudi idejni projekt »Muzejske železnice rudnika živega

Center za upravljanje z dediščino živega srebra
IDRIJA Mercury Heritage Management Centre
Bazoviška 2 • SI-5280 • Idrija Slovenija

srebra Idrija z breztirnim turističnim vlakom«, ki bi povezoval turistične točke v mestu. Nепrestano pa je poudarjal, da je obiskovalcem Idrije potrebno poleg tehnične dediščine rudnika in zgodovine mesta nuditi tudi nekaj sodobnega, nekaj kar bo nakazovalo razvoj človeške dejavnosti, skratka pogled v prihodnost.